

Compliments, Lies, and False Flattery

רב דניאל שטיין

א. בראשית (ל"ג, י') - "ויאמר יעקב אל נא אם נא מצאתי חן בעיניך ולקחת מנחתי מידי כי על כן ראיתי פניך כראות בני אלקים ותרצני" (בראשית ל"ג, י').

ב. גמ' סוטה (מא:) - מותר להחניף לרשעים בעולם הזה וכו', ר' שמעון בן לקיש אמר מהכא כראות פני אלהים ותרצני, ופליגא דרבי לוי, דאמר רבי לוי משל של יעקב ועשו, למה הדבר דומה לאדם שזימן את חבריו והכיר בו שמבקש להורגו, אמר לו טעם תבשיל זה שאני טועם כתבשיל שטעמתי בבית המלך, אמר ידע ליה מלכא, מיסתפי ולא קטיל ליה.

ג. רמב"ן (במדבר ל"ה, ל"ג) - "לא תחניפו את הארץ אשר אתם בה וגו'" - ובספרי אמרו, ולא תחניפו את הארץ, הרי זו אזהרה לחנפין. כי הזהיר מתחלה שלא נקח שוחד ברוצחים, וחזר והזהיר שלא נחניף להם למעלתם או לתקפם וכבוד משפחתם בלי מקח שוחד.

ד. רבנו בחיי (בראשית שם) - דעת ריש לקיש שמותר להחניף את הרשע מפני היראה שכן החניף יעקב לעשו, ודעת רבי לוי שאף מפני היראה אסור וכו' ומה שהחניף יעקב לעשו חנופה כזאת מותרת, לפי שהוא לשון כולל שני משמעויות לשבח ולגנאי וכו' "אלהים" לשון ע"ז, ואם יבין הרשע לשון השבח אין לחוש בזה וכו' איהו מטעי נפשיה אנא לא מטעינא ליה וכו'.

ה. גמ' סוטה (מא-מא:) - אגריפס המלך עמד וקבל וקרא עומד, ושבחוהו חכמים, וכשהגיע ללא תוכל לתת עליך איש נכרי, זלגו עיניו דמעות, אמרו לו אל תתירא, אגריפס, אחינו אתה, אחינו וכו' תנא משמיה דרבי נתן באותה שעה נתחייבו שונאי ישראל כלייה, שהחניפו לו לאגריפס.

ו. שערי תשובה לר' יונה (שער ג' אות קפ"ח) - חייב האדם למסור עצמו לסכנה ואל ישיא נפשו עון אשמה כזאת.

ז. תוס' סוטה (מא:) ד"ה כל - יש לפרש שלא במקום סכנה אבל במקום סכנה מותר כי ההיא דפרק ארבעה נדרים (כב). עולא אזל לארעא דישראל לוו בהדיה תרי בני חוזאי קם חד שחטיה לחבריה אמר ליה לעולא יאות עבדי אמר ליה אין ופרע לו בית השחיטה כי אתא לקמיה דרבי יוחנן אמר ליה דלמא ח"ו אחזקית ידי עוברי עבירה א"ל רבי יוחנן נפשך הצלתה.

ח. גמ' ב"ק (לה:) - ת"ר וכבר שלחה מלכות רומי שני סרדיוטות אצל חכמי ישראל למדונו תורתכם, קראו ושנו ושלשו, בשעת פטירתן, אמרו להם דקדקנו בכל תורתכם ואמת הוא, חוץ מדבר זה שאתם אומרים שור של ישראל שנגח שור של כנעני פטור, של כנעני שנגח שור של ישראל וכו' משלם נזק שלם, ממ"נ אי רעהו דוקא אפילו דכנעני כי נגח דישראל ליפטור, ואי רעהו לאו דוקא אפילו דישראל כי נגח דכנעני לחייב, ודבר זה אין אנו מודיעים אותו למלכות.

ט. תוס' ב"ק (שם) ד"ה קראו ושנו ושלשו - וא"ת והא אמרינן בחגיגה (דף יג.) המלמד תורה לעובד כוכבים עובר בעשה דמגיד דבריו ליעקב (תהלים קמז) ויש לומר דבע"כ עשו ע"פ דברי המושל ולא נתחייבו למסור עצמן.

י. מס' סופרים (פ"א ה"ז) - מעשה בזקנים שכתבו לתלמי המלך את התורה יונת והיה היום קשה לישראל כיום שנעשה העגל שלא היתה התורה יכולה להתרגם כל צרכה

יא. אוצר הגאונים (חלק התשובות יומא פו:) - וששאלתם מפרסמין את החנפים מפני חלול השם מאי חלול השם אית ביה. כך ראינו שאדם זה ידוע הוא שאומר לרע טוב ולטוב רע רואין בני אדם ואומרים שמא יפה הוא אומר ומתחלל שם שמים.

יב. שו"ע (יו"ד סי' קנ"ז סע' ג') - אסור לאדם לומר שהוא עובד כוכבים כדי שלא יהרגוהו. אבל אם כדי שלא יכירוהו שהוא יהודי משנה מלבושו בשעת הגזרה, מותר כיון שאינו אומר שהוא עובד כוכבים. הגה: וכו' ואף על גב דאסור לומר שהוא עובד כוכבים, מ"מ יוכל לומר להם לשון דמשתמע לתרי אפיין והעובדי כוכבים יבינו שהוא אומר שהוא עובד כוכבים והוא יכוין לדבר אחר.

יג. שערי תשובה לר' יונה (שער ג' אות קפ"ט) - החנף אשר יהלל רשע לפני בני אדם אם בפניו אם שלא בפניו, אף על פי שלא יצדיקנו על חמסו ולא יכזב על משפטו, אבל יאמר עליו כי איש טוב הוא וכו' וגם כי לא ישבח את הרשע זולתי במה שנמצא בו מן הטוב ויליץ עליו בפני בני אדם להגיד לאדם ישרו גם זו רעה חולה.

יד. כלה רבתי (פרק ד') - אל תאמר אחניף לזה שיאכילני, אחניף לזה שישקני, אחניף לזה שילבשני, אחניף לזה שיכסני.

טו. ס' אורחות חיים להרא"ש (אות ק"ג) - אל תפתה את חברך בשפתי חלקות ובחניפות ואל תדבר בלב ולב.

טז. ס' פלא יועץ (ע' חנופה) - שיש מין נוסף של חנופה והוא המדבר אחד בפה ואחד בלב כגון שמראה חבירו חיבה יתירה וכבוד גדול יותר מן האמת אשר בלבבו.

יז. אוצר המדרשים (ילמדנו עמוד 224) - ויגש אליו יהודה אמרו רבותינו צריך אדם להחניף לאשתו משום שלום ביתו ולבעל חובו שלא ילחצנו ולרבו שילמדנו תורה, אבל מי שהוא מחניף לאחרים אינו רואה בישועה שנאמר גם הוא לי לישועה כי לא לפניו חנף יבא, ולא עוד אלא שהוא גורם למטר שאינו יורד שנאמר וחרה אף ה' וגו', וכן מצינו וכו' יהודה לא בקש להחניף את יוסף.

יח. גמ' יבמות (סה:) - מותר לו לאדם לשנות בדבר השלום וכו' ר' נתן אומר מצוה.

יט. גמ' כתובות (יז.) - תנו רבנן כיצד מרקדין לפני הכלה, בית שמאי אומרים כלה כמות שהיא, ובית הלל אומרים כלה נאה וחסודה, אמרו להן ב"ש לב"ה הרי שהיתה חגיגת או סומא, אומר' לה, כלה נאה וחסודה, והתורה אמרה מדבר שקר תרחק, אמרו להם ב"ה לב"ש לדבריכם, מי שלקח מקח רע מן השוק, ישבחנו בעיניו או יגננו בעיניו, הוי אומר ישבחנו בעיניו, מכאן אמרו חכמים לעולם תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות.

כ. שטמ"ק כתובות (שב) - פי' מדברי ב"ה מעורבת עם הבריות פי' ותחייב בעיני הבריות להיות מדבר בשבחן אף על פי שאין השבח בהן לישנא אחרינא תהא דעתו נוחה עם הבריות כדי שיקלסוהו כולן אף על פי שאינו הגון כל כך כמו שמקלסין את הכלה אף על פי שאינה הגונה.

כא. ס' פלא יועץ (שב) - אמנם צריך לבאר מהו חנופה כי יש דברים שאינם חנופה ויש חסרי מדע שחושבים שהם חנופה כגון המכבד עשיר יש חושבין אותו למחניף והמתרים כנגדם ומזלזל בכבוד הוא מתהלל בהוללותו באומרו שהוא אינו יודע להחניף ואין בפיהו נכונה כי ראוי והגון לכבד העשירים שכן מצינו ברבינו הקדוש שהיה מכבד את העשירים ור' עקיבא ג"כ היה מכבד עשירים והטעם שמאחר שהמלך חפץ ביקרו והשפיע עליו ממרום שפע ברכה גם אנחנו חייבים בכבודו ובפרט אם קבל ממנו טובה והנאה פשיטא שחייב לחלוק לו כבוד, ועוד שהמרבה נכסים מסתמא מרבה לעשות מצוה ומע"ט יותר מאחרים וחטאיו בצדקה יפרוק וראוי לחוש קצת על כבודו אף אם עשה שלא כהוגן ויצא קצת מן השורה אין לזלזל כ"כ בכבוד.